

EYGA MÁLIÐ

MAGNUS
TAUSEN

stjóri í Nám

Eitt sindur óhugnaligt!

Bý- og bygðaráðsvalið er av. Tíverri í alt ov nógvum kommunum við alt ov nógvum bý- og byrðaráðslimum, men tá ið ovasta leiðslan í landi okkara ikki vil taka neyðugar avgerðir, men júst í hesum málinum vil hava fólkið at tala á fólkaatkvøðu, verður tað so. Ein demokratiskur stingur av einum ella øðrum slagi í politisku skipani, sum tó ikki ger um seg í nógvum øðrum málum...

Nú er alt avhasað, og øll lyftini skulu fremjast í verki. Og tað er ikki smávegis, alt sum lovað er. Í hesum er tó einki óvanligt. Tað er bara søgan, sum endurtekur seg, júst so sum hon hevur gjørt til hvørt kommunuval. Og flestu lyftini vóru altíð so veruleikafjar, at eingin nøkulunda skilaliga hugsandi væntaði, at tey fóru at bera á mál. Tíbetur, tí tað hevði við vissu havt við sær, at allar kommunur væl og virðiliga sprongdu figgjarkarmarnar.

Tað nýggja og áhugaverda ella kanska eitt sindur óhugnaliga, er, at vit í Havn hava nú ein flokk, sum einsamallur hevur meirilutan. Og serliga er tað sjálvandi Heðini at takka, at so er. Ótrúligt sum hann dugir væl at vera borgarstjóri. Irriterandi væl hjá teimum, sum eru ikki viðhaldsfólk, men tað ber ikki til annað enn at hava virðing fyri dygdunum hjá sterkasta manni í Føroyum. Hann hevur heilt víst tað – hvat tað so enn er, sum allar størstu leiðarar skulu hava. Tí tað sigur seg sjálvt, at tað er ikki bara ein maður, sum hevur heiðurin av avrikunum hjá býráðnum í Havn. Men veljarin peikar nærum bara hann.

So stór undirtøka, og møguleikin at stýra púra einsamallur við nóg nógvum stuðli bara í egnum flokki, er ein samanrenning, sum ikki hóskar so væl í einum fólkaræði, tí hvussu skulu mótagumentini og aðrar hugsanir koma til sín rætt, tá ið so er?

Hetta verður tí ein áhugaverd tíð hjá okkum í Havn og ikki minst verður hetta lærurík eygleiðing og roynd í fólkaræði við so stórari slagsíðu í politiskari makt. Tað fer at krevja nógv av borgarstjóra okkara at standa á odda við meiriluta bara í egnum flokki. Ikki lætt at stýra sínum egnu, tá ið so er. Og nógv ivasom eygu fara at fylgja við, og nógv vera klár at finnast at hesum og hasum. Mest krevjandi royndin hjá borgarstjóra okkara liggur tí fyri framman.

Sjálvandi er tað stórur sigur hjá einum flokki at vinna sær meirilutan einsamallur í nógv størstu kommununi í Føroyum, og tað er ótrúligt avrik. Men eg haldi, at tað er eitt sindur óhugnalig – soleiðis heilt prinsipielt. Líka mikið hvør flokkurin er.

KJAK

Viðmerkingar og lesarabrøv til Sosialin skulu sendast til teldupostadressuna: post@sosialurin.fo

Longri, betri og smidligari barsilsskipan

BJØRT
SAMUELSEN

Tingvinna
Tjóðveldi

Ein kappingarfør barsilsskipan er avgerandi táttur, vilja vit eggja familjum at virka og liva í Føroyum. Oftani er tað jú har, sum børnini koma í verðina, at familjurnar festa røtur. Vit hava eina góða barsilsskipan, men tíðarskeiðið, foreldrini kunnu vera heima, er ov stutt, og skipanin ov stirvin.

Tjóðveldi hevur tí lagt uppskot fram um at leingja skipanina við 8 vikum í fyrstu atløgu, samstundis, sum barnsburðarfarloyvið skal kunna skipast sum kvota, sum foreldrini, í samráði við arbeidsgevaran, leggja til rættis yvir eitt longri tíðarskeið. Hetta er eitt stig víðari móti málinum at leingja skipanina upp í eitt ár við løn, og samstundis gera hana munandi meira smidliga, so familjurnar lættari kunnu nýta skipanina eftir teirra tørvi at fáa gerandisdagin og figgjarviðurskiftini í familjuni at hanga saman.

Foreldur hava, sum er, lógartryggjaðan rætt til at vera heima hjá barninum í 52 vikur eftir barnsburð. Barsilsskipanin rindar tó bert í inntil 32/34 vikur.

Í løtuni er rættuliga fitt yvirskot í skipanini, har meira verður goldið inn enn út. Tá eitt gjald til ávíst endamál verður lagt øll sum arbeiða og á arbeidsgevaran, so skal peningurin eisini nýtast til at gera eina so góða og sterka skipan, sum ráðini yvirhvur eru til.

Smidligari skipan

Tað var eitt veldigt frambrot tá lógin um barsilsskipan kom. Í 2004 varð skipanin lögð út til partarnar á ar-

beiðsmarknaðinum at figgja. Í 2008 samdust CHE-samgongan og Løgtingið um at leingja farloyvi úr 24 upp í 32 vikur. Sat sjálv tá sum landsstýriskvinna við ábyrgd av barsilmálum. Hetta var eitt gleðiligt stig rætta vegin, men tíðin er væl og virðiliga búgvín at fara víðari.

Ongar familjur eru eins, og teirra tørvur er sera fjøltáttaður. Felags fyri tær flestu er tó, at tað ofta er sera trupult at fáa putlispælið við tíð, pengum, stovnsvenjing, sjúkradøgum og so frameftir at hanga saman. Vit halda tað hava stóran týdning, at familjan kann leggja síni viðurskiftini til rættis, sum tað hóskar teimum best. Ein fyrimunur í Føroyum er, at ofta er stutt ímillum arbeiðspláss og heim, og tí ber eisini til at halda áfram við bróstageving, hóast mamman kanska velur at arbeiða nakrar tímar um vikuna í parti av farloyvinum.

Í høvuðsheitum skjýtur Tjóðveldi upp:

- At Lønta barsilskvotan verður longd við 8 vikum, úr í mesta lagið 34 uppí í mesta lagið 42 vikur við løn.

- At fyrstu 14 vikurnar framvegis eru oyramerktar mammuni, men restin – 28 vikur – kann skipast sum kvota yvir longri tíðarskeið – í mesta lagið 104 vikur.
- At av teimum 8 vikunum eru 4 vikur til mammuna og 4 vikur til pápan. Familjan ger tó sjálv av, um hon vil býta øðrvísi ímillum foreldrini.
- At barsilskvota, sum verður nýtt aftaná 52. viku, má skipast í avtalu arbeiðsgevara.
- At foreldur, sum fáa fleiri enn 1 barn í senn, fáa 4 vikur eyka fyri hvørt barnið.
- At støk foreldur fáa fulla kvotu og at skipanin fyri foreldur sum ættleiða, verður longd samsvarandi.

Við hesum broytingum verður barnið sett í miðdepilin, við tað at grundarlagið fyri at foreldrini kunnu vera longri heima hjá barninum, verður styrkt munandi. Samstundis fær arbeidsgevarin høvi at varðveita tilknýtið til dýrmæta arbeiðsmegi.

Fitt eftir á mál

Vit velja í hesum umfari at raðfesta tað at leingja og smidliggera skipanina, tí alt ber ikki til at gera innan verandi karm. Men, nógvir tættir eru eftir at bota. Eitt nú betri viðurskifti fyri lesandi í barnsburðarfarloyvi og serligar treytir fyri foreldur at ov tíðliga føddum børnum.

Og, barsilsgjaldið má gerast eftirlønargevandi. Tí

ein beinleiðis avleiðing fyri kvinnur, sum fara í barnsburðarfarloyvi, er, at tær verða afturúrslgðar í mun til eftirløn. Tað er ómetaliga umráðandi, at hesin spurningur verður loystur, og má politiski myndugleikin tí sum skjótast fara í samráð við partarnar á arbeiðsmarknaðinum um hetta.

Markið fyri útgjaldi forðar pápum

Tá lógin um barsilsskipan kom í 2001, var markið fyri útgjaldi 35 000 kr um mánaðin. Longu í 2004 var hetta tó lækkað niður í 25 000 kr, og upphæddin verður ikki pristalsviðgjørd. Hetta stak óheppið, tí tess lægri hámarkið er, tess minni sannlíkt er tað, at pápin tekur part av farloyvinum. Í nógv flestu førum tjena páparnir meira enn mammurnar, og familjan missir tí lutfalsliga nógv figgjarliga, fer pápin í farloyvi.

Hámarkið rakar eisini fyrst og fremst tey, sum starvast hjá tí privata, tí tey flestu alment settu hava sáttmálaásettan rætt til fullt lønarendurgjald í farloyvistíðini. Tað hava tey flestu á privata arbeiðsmarknaðinum ikki, og er hámarkið tí við til at gera stóran mismun ímillum alment- og privat sett. Hetta er tó eisini ein spurningur, privati arbeiðsmarknaðurin má vera við til at loysa.

Vónandi verður undirtøka í Løgtinginum fyri at gera hesa góðu og neyðugu útbyggingina av barsilsskipanini.

